

Uluslararası Sosyal Bilimlerde Mükemmellik Arayışı Dergisi (USMAD)

<http://www.smad.elayayincilik.com/>

Covid-19 Salgın Sürecinde Sınıf Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitim Tecrübelerinin İncelenmesi¹

B. Ceylan², D. Ceylan³, A. Bozdemir³, A. Berk⁴, A. Karadağ⁵, İ. Türkmen⁶

Öz

Bu çalışmanın amacı, Covid-19 salgın sürecindeki uzaktan eğitimde sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları deneyimleri ve bu süreç hakkındaki düşüncelerinin neler olduğunu ortaya koymaktır. Araştırma 2021-2022 eğitim öğretim yılında yapılmış olup araştırmanın çalışma grubunu ise Tarsus ilçesinde merkez ve köy okullarında çalışan 10'u kadın 10'u erkek olmak üzere toplam 20 sınıf öğretmeninden oluşturmaktadır. Veriler nitel araştırma yöntemlerinden, fenomenoloji deseni kullanılarak toplanmıştır. Fenomenoloji bireylerin bildiği, gördüğü veya farkında olduğu, olaylarda derinlemesine bilgi sahibi olmadığı olgu ve durumlarda kullanılan bir desendir. Araştırmada, uzaktan eğitimin öğretmen ve öğrenciye etkilerinin bilinmesi fakat uzaktan eğitim durumu ve olgusu hakkında ayrıntılı bilgi birikiminin bulunmaması, fenomenoloji deseninin kullanılmasının temel nedeni olmaktadır. Veri toplamak için ise yüz yüze görüşme tekniği kullanılmıştır. Veriler, araştırmacı tarafından görüşme formları hazırlanarak toplanmış ve içerik analizine tabi tutulmuştur. Verilerin elde edilmesi için katılımcılara "Uzaktan eğitim süreci bir öğretmen olarak size eğitim ve öğretimle alakalı ne gibi tecrübeler kazandırdı? Açıklar mısınız? Sorusu sorulmuştur. Yapılan araştırmada, sınıf öğretmenlerinin %65 olumsuz, %35 ise olumlu görüş belirterek çeşitli sebeplerden dolayı uzaktan eğitim yerine ilkokullarda yüz yüze eğitimi tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Sınıf öğretmenlerinden ulusal ve uluslararası projelerde görev alanların uzaktan eğitim sürecinin olumsuz yönlerini daha kolay atlattıkları görülmüştür. Sınıf öğretmenlerine çeşitli projelerde görev almaları önerisinde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Covid 19, uzaktan eğitim, sınıf öğretmeni, tecrübe

Investigation of Distance Education Experiences of Classroom Teachers During the Covid-19 Epidemic Process

Abstract

The aim of this study is to reveal the experiences of classroom teachers in distance education during the Covid-19 epidemic process and what their thoughts are about this process. The study was carried out in the 2021-2022 academic year, and the study group consists of a total of 20 classroom teachers, 10 female and 10 male, working in central and village schools in Tarsus district. Data were collected using qualitative research method and phenomenology design. Phenomenology is a pattern used in cases and situations that individuals know, see or are aware of and do not have in-depth knowledge of events. In the research, knowing the effects of distance education on teachers and students, but the lack of detailed knowledge about the situation and phenomenon of distance education is the main reason for using the phenomenology design. Face-to-face interview technique was used to collect data. The data were collected by preparing interview forms by the

¹ Bu çalışma, Bilal Ceylan'ın 2022 Yılında Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde kabul edilen "Salgın sürecinde sınıf öğretmenlerinin eğitim ve öğretim ile ilgili deneyim ve gözlemleri" isimli yüksek lisans tezinin bir bölümünden yararlanılarak makaleye dönüştürülmüştür

² Sorumlu Yazar: Bilim Uzmanı, Milli Eğitim, Tarsus/Türkiye, balalim0842@hotmail.com ORCID: 0000 0002 1888 7450

³ Milli Eğitim Bakanlığı, Tarsus/Türkiye, toliconasgimi@hotmail.com ORCID: 0000 0002 9097 3572

³ Milli Eğitim Bakanlığı, Mersin/Türkiye, alikagan_33@hotmail.com ORCID: 0000 0002 7847 771X

⁴ Milli Eğitim Bakanlığı, Mersin/Türkiye, berkali33@gmail.com ORCID: 0000 0002 1443 6791

⁵ Milli Eğitim Bakanlığı, Mersin/Türkiye, aytugkaradag@hotmail.com ORCID: 0000 0002 9295 6791

⁶ Milli Eğitim Bakanlığı, Mersin/Türkiye, kross1598@gmail.com ORCID: 0000 0003 0059 0824

researcher and subjected to content analysis. In order to obtain the data, the participants were asked, “What kind of experience did the distance education process give you as a teacher regarding education and training? Can you explain? The question has been asked. In the research, it was concluded that the classroom teachers found face-to-face education more successful than distance education and they preferred face-to-face education in primary schools instead of distance education for various reasons. It has been observed that teachers who take part in national and international projects, among primary school teachers, overcome the negative aspects of the distance education process more easily. Classroom teachers were suggested to take part in various projects.

Key Words: Covid 19, distance education, classroom teacher, experience

Makale Geçmişi	Geliş: 07. 11. 2022	Kabul:19.12.2022	Yayın: 31.12.2022
Makale Türü	Araştırma Makalesi		
Önerilen Atf	Ceylan, B., Ceylan, D., Bozdemir, A., Berk, A., Karadağ, A. & Türkmen, İ. (2022). Covid-19 Salgın Sürecinde Sınıf Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitim Tecrübelerinin İncelenmesi. <i>Uluslararası Sosyal Bilimlerde Mükemmellik Arayışı Dergisi (USMAD), 1 (2)</i> , ss.		

Giriş

Aniden bütün dünyayı etkisi altına alan ve tüm insanlığı adeta esir eden Covid-19 salgınına karşı bütün ülkeler, salgının yayılmasını durdurmak ve salgını azaltmak için birçok önlem almaya başlamıştır. Covid-19 salgını ile ilgili salgın hastalığın ilk ortaya çıktığı Çin'in Whuan eyaletindeki bilimsel araştırmalarda, ülkelerde insanların toplu olarak etkileşimde buldukları alanlarda ve günlük yaşamsal rutinlerde düzenlemeler yapılmasının gerekliliği önemle vurgulanmıştır. Bu bilgiye dayanarak, günlük insan sayısının ve insan hareketliliğinin çok fazla olduğu yerler olan okulların kapatılmasına karar verilmiştir. Bunlara ek olarak yapılan en önemli uyarılar ise; bireylerin evlerinde kalmaları, gerekmedikçe dışarı çıkmamaları ve toplu yaşam alanlarının kullanımında diğer insanlarla aralarına sosyal mesafe konulması istenmiştir. Bu uygulamaların hızla yapılması sonucu Covid-19 vaka sayısında hızla düşüş olduğu ve salgının yayılma hızının kontrol altına alındığı görülmüştür. Tüm bu uygulamaların yanında eğitim alanında da okullar kapatılarak, yüz yüze yapılan eğitime zorunlu olarak ara verilerek ve akabinde hızlı bir şekilde uzaktan eğitim sürecine geçilmiştir.

Covid-19 salgınıyla ilgili önlemlerin, bütün dünyada hızlı bir şekilde hayata geçirilmesi şüphesiz en çok da eğitim camiasını ve eğitim sürecinin paydaşlarını etkilediğini söylemek mümkündür. Bütün sektörlerle beraber, hazırlıksız yakalanan bu durum şüphesiz eğitimin teknolojik alt yapısının önemini bir kez daha gündeme getirmiştir. Salgın sürecinde hızla uygulamaya geçirilen uzaktan eğitim, bu süreçte belki de tek seçenek olarak karşımıza çıkmaktadır. Uzaktan eğitim sürecinin yürütülmesinde öğretmenler kilit rol üstlenmiş, mesleki yeterlilikleri ve hızla değişen bu sürece uyum sağlama durumları da nispeten sınanmıştır (Saygı, H. 2021).

Covid-19 salgınından diğer ülkeler gibi Türkiye de derinden etkilenerek, virüsün yıkıcılığına karşı yetkili kurumlar tarafından birçok alanda önlemler alınarak bütün yaşam alanlarında değişim ve dönüşümüne neden olmuştur. Ülkemizde virüsle ilgili olarak remi kayıtlara geçen ilk Covid-19 teşhisi 11 Mart 2020 tarihinde ulusal ve uluslararası basın aracılığı ile bütün dünyaya duyurulmuştur. Hemen akabinde Dünya Sağlık Örgütü (WHO) de bu tarihte, ortaya çıkan salgın hastalığı pandemi olarak bütün dünyaya ilan etmiştir (WHO, 2020a). Covid-19 virüsünün en önemli ve dikkat edilmesi gereken özelliği ise insandan insana çok hızlı ve kolay biçimde bulaşmasıdır. Bu özelliğinden ötürü salgın hastalık uzmanları bu virüsün yayılım hızının engellenmesi için önlem olarak, insanların kendilerini izole etmesi, tek kullanımlık ya da ileri düzeyde koruyucu maske kullanmaları, özellikle toplu olarak yapılan işlerde virüsün elden ele bulaşmaması için eldiven gibi kişisel koruyucu ekipmanların kullanılması ve insanlar arasında sosyal mesafe olması gibi konularda tavsiyelerde bulunmuştur (WHO, 2020b). Bu önlemlerin nedeni yakın temasların, yüksek hareketliliğin, toplu taşıma araçlarının, kalabalıkla yapılan etkinliklerin, kalabalık insan topluluklarının ve özellikle okul gibi ortak kullanım alanlarının Covid-19 salgınının hızla yayılmasına neden olmasıdır.

Ülke olarak da bütün alanlarda salgının yayılmasını hem engellemek hem de azaltmak için alınan önlemler bir biri ardına hızlı bir şekilde uygulanmaya başlanmıştır. Bu önlemlerin en önemlisi ve en etkilisi sayı olarak insanların en fazla bir arada buldukları yer olan okullar adına gerçekleştirilmiştir. Bu değişim ve uygulama ise “uzaktan eğitim” olarak ifade edilmektedir. Tüm dünya da olduğu gibi ülkemizde kamu ve özel okullarda uzaktan eğitime geçilerek uzaktan eğitim süreci başlatılmıştır.

Tüm Türkiye’de eğitim ile ilgili kurumlarda eğitim ve öğretimin uzaktan ve online olarak yapılmaya başlanmasıyla beraber eğitim ve öğretimin temel taşı ve uygulayıcıları olan öğretmenler, bu süreçte öğrencilerine online olarak ulaşabilmek için internet alt yapısı gerektiren, çeşitli telefon uygulamaları ve çeşitli mesajlaşma kanalları ile sınıf velilerinden oluşan Whatsapp gruplarıyla iletişim kurmaya başlamışlardır. Bununla beraber öğretmenler yine Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından devlet okullarında okuyan öğrencilere dağıtılan ders kitaplarından ödev ve internet üzerinden ulaşılan çeşitli eğitim öğretim materyalleri ile öğrencilerine uygun çalışmalar göndermeye başlamışlardır. Yapılan bu uygulamaların yanında neredeyse bütün dünyada en çok zaman geçirme aracı olan televizyonlarla eğitim anlamında ailelere ve öğrencilere ulaşılarak salgın hastalığın eğitim üzerindeki olumsuz etkileri en aza indirilmeye çalışılmıştır.

Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) ile MEB’in kullanmış olduğu Eğitim Bilişim Ağı (EBA) hızlı bir şekilde iş birliği yaparak, okullarda uygulanan müfredatlara uygun olarak derslerdeki konulara uygun videolar çekilmiş ve TRT’nin kanalları aracılığıyla ve EBA TV kanallarında tüm halkın yararlanması için yayın yapmaya başlanmıştır. Aynı zamanda öğretmenler ve öğrenciler tarafından 7/24 kullanılan EBA üzerinden oluşturulan ders içerikleri herkes tarafından kullanılmaya başlanmış, hazırlanan ödev ve etkinlikler ile beraber öğretmen, öğrenci ve veliler ile iletişim kurulmaya çalışılmıştır. Bu nedenle eğitim-öğretim adına alınan yukarıda bahsedilen uygulamaların yanında çevrim içi/canlı ders yapılmasına hızla karar verilerek ve uygulanmaya başlanmıştır. Yamamoto & Altun (2020) yapmış oldukları araştırmaların sonuçlarına dayanarak uzaktan eğitimi kısa süreli bir çözüm olarak değil uzun soluklu ve tek çözüm kaynağı olarak gördüklerini belirterek, uzaktan eğitimin hem kısa süreli olağanüstü durumlarda yaşanan aksaklıkların çözümü için çok önemli olduğunu hem de geleceğin eğitim sistemi için önemini belirtmiştir. Bununla beraber bütün ülkeler alınan kararlara paralel olarak, sağlık alanındaki uygulamalarla beraber, eğitim ve öğretimin kesintiye uğramaması ve eğitim sisteminin paydaşları olan öğretmen, öğrenci ve velilerin boşluğa düşmemesini amaçlayarak yüz yüze eğitime salgın tehlikesi ortadan kalkana kadar ara vererek uzaktan eğitime geçilmesine karar vermişlerdir.

Birçok ülke bu tarz bir uzaktan eğitime yabancı oldukları için ve büyük bir sistem gerektiren uzaktan eğitime hazırlıksız yakalanmıştır. Ülkelerdeki farklı ekonomik gruplar arasındaki imkân farklılıkları yetersiz dijital okuryazarlık ve teknoloji kullanım becerisindeki yetersizlikler uzaktan eğitimin uzun vadeli faydalarını tartışmaya açmıştır (Özer, 2020). En önemlisi de eğitimin en aktif paydaşlarının neredeyse hiçbirinin daha önce uzaktan eğitim tecrübelerinin olmamasıdır. Bunların yanı sıra uzaktan eğitimde kullanılan araçlar hakkında bilgi eksikliği, uzaktan eğitimde kullanılan teknolojik aletler ve uzaktan eğitim alt yapısının yetersiz oluşu gibi birçok büyük sorunlar ortaya çıkmıştır. Ayrıca uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin, öğretmenleri ve arkadaşları ile bağlarının kopmaması hedeflenmiş ve eğitim öğretimin yüz yüze eğitimdeki müfredata uygun olarak sürdürülmesi hedeflenmiştir, kısmen de olsa bu hedeflere ulaşıldığı görülmüştür.

Literatür Taraması

Hem ülkemiz adına hem de dünya adına uzaktan eğitim, nitelikli bir toplumsal gelişim için çok büyük önem arz etmektedir (İşman, 2011). Artık günümüzde neredeyse eğitimin her kademesinde ve devletin birçok resmi kurumunda, uzaktan eğitim uygulamaları ile çeşitli online eğitim platformları kullanılmaktadırlar. Uzaktan eğitimin yüz yüze eğitime alternatif ya da yüz yüze öğrenmeyi destekleyen bir fonksiyon olmanın ötesinde, gelecekte eğitimin neredeyse tamamında kullanılacağı ve eğitimin vazgeçilmez zemini olacağından bahsedilmektedir (Telli ve Altun, 2020). Uzaktan eğitimin okul öncesi, ilkökul, ortaokul ve liselere nazaran yükseköğretim eğitimlerinde daha fazla kullanılmakta olduğu bilinmekle beraber, temel eğitim uygulamalarında da kullanımının hızla arttığı

görülmektedir. Temel eğitim düzeyinde eğitim gören öğrenciler için yapılan uzaktan eğitim sistemi programlarıyla alakalı olarak ortaya çıkan literatür, hızla artan araştırmalar ve uzaktan eğitim sistemi ile ilgili yapılan uygulamalara uygun olarak hazırlanmaya çalışılmıştır.

Uzaktan eğitim ile ilgili yapılan çalışmalar, iyi planlanmış bir uzaktan eğitim süreci ile elde edilen öğrenmenin iyi planlanmış bir yüz yüze öğrenmeye alternatif olabileceğini göstermektedir. Bununla beraber ilköğrencilerinin öz bakım becerileriyle beraber öğrenmelerinin de büyük öğrencilerden farklı olması bu öğrencilerin uzaktan eğitimlerinin planlanmasının daha farklı ve çok daha dikkatli yapılmasını gerekli kılmaktadır. Birçok alanda yetersiz ve sınırlı kaynağa sahip olan ülkeler salgın sürecindeki uygulanan uzaktan eğitime oldukça hazırlıksız yakalanmıştır (Sintema, 2020). Bununla beraber uzaktan eğitimle ilgili yapılan bilimsel çalışmaların sonuçları, uygun ortam ve teknikle uygulanan uzaktan eğitimin sanal okullarda veya yükseköğretimde başarıyla uygulandığını göstermektedir (Basilaia ve Kvavadze, 2020). Türkiye’de aniden alınan uzaktan eğitim kararı ile birlikte okullar yüz yüze eğitime ara vermiş MEB, uzaktan eğitim platformu olan EBA ve TRT ile birlikte uzaktan öğretim uygulanmaya çalışılmıştır. Ortaya çıkan bu olağanüstü durum bizlere, uzaktan eğitim sisteminin çeşitli yönleriyle araştırılmasına olanak sağlamıştır. Türkiye’deki birçok özel eğitim kurumu kendi uzaktan eğitim ve öğretim platformlarını oluşturmuş ve kendi imkânları dâhilinde uzaktan eğitim sürecini yürütmeye başlamıştır. Bu süreçte iyi yapılandırılmış uzaktan eğitimin yalnızca öğretmenleri değil öğrencilerin de bilgi, yeterlik ve becerilerini artırarak onları dijital çağa hazırlamaktadır (Beetham ve Sharpe, 2007).

Eğitim

Ülkeler adına eğitim, hem bireysel hem toplumsal aynı zamanda ekonomik ve siyasal işlevler açısından en önemli uğraşlardan ve konulardan biridir. Eğitim toplumun yaşam tarzlarının belirlenmesinde, toplumsal kültürün geçmişten geleceğe aktarılmasında, ülkelerin milli hassasiyetlerinde, ülkelerin kalkınmalarında en önemli konudur. Ülkelerin ve bütün dünyanın eğitim olgusundan en temel beklentisi ise; çağdaş yaşam ihtiyaçlarını karşılayan, soran, sorgulayan, düşünen, düşündüren, eleştiren ve eleştiriye açık olan, her türlü konuyu her zaman araştıran, her türlü zorlukla mücadele eden, sağduyulu tüketen, tüketirken üreten, geleceği merak eden, merak ettiği konuları inşa eden, bütün dünyayla rakip girişimci ruha sahip olan, dünyadaki gelişmeleri yakından ve güncel olarak takip eden, yaşadığı toplumun ihtiyaçlarını tespit edip toplumsal yaşama katkı sağlayabilen, yaşadığı toplumda olumlu anlamda fark yaratan, yaşadığı ulusun ulusal değerlerinin farkında olup, evrensel anlamda tüm yaşam haklarına saygılı, sürdürülebilir dünya yaşamı için çevreci, barış ve demokrasi kültürüne sahip olan ve bu evrensel değerlere saygılı bireylerin yetiştirilmesi olmalıdır.

Bilinen en genel tanımıyla eğitim, "insanları belli amaçlara göre yetiştirme sürecidir" (Fidan, 1996). Bireyin bu eğitim sürecinde kazandığı bilgileri, becerileri, tutumları ve davranışlarının yanı sıra, içinde varlığını sürdürdüğü ve üyesi olduğu toplumun kültürel mozaïği de insanın yetişmesinde ve onun kalıcı kimliğinin oluşmasında büyük öneme sahip olan etkenlerdir.

Uzaktan Eğitim

Uzaktan eğitim en bilinen tanımı ile öğrenen ve öğretenlerin fiziki olarak farklı ortamlarda oldukları devletler tarafından resmi olarak yürütülen eğitim sürecinin genel olarak tanımıdır (National Center for Education Statistics [NCES]). Uzaktan eğitim uygulamaları yürütülürken eğitim görevlileri ile eğitim alanlar fiziki olarak farklı yerlerde, birbirine bağlı olan eğitim ve öğretim uygulamaları ve çeşitli teknolojilerle eğitim amacı ile birbirleriyle bağlantı kurarlar (Simonson, Smaldino, Albright & Zvacek, 2012).

Uzaktan eğitim uygulamalarının genel olarak amaçları ise, yeni eğitim öğretim imkânları ortaya çıkarmak, eğitim ve öğretim ile işi bütünleştirmek, eğitimde istenmeden ortaya çıkan fırsat eşitsizliğini ortadan kaldırarak fırsat eşitliğini sağlamak, bireylerin yaşam boyu öğrenmelerine olanak sağlayarak yaşam boyu öğrenmeye destek olmak, eğitim sürecine teknolojiyi eklemek, bireylere ve kitlelere daha eşit eğitim imkânı sunmak, eğitimi etkili, verimli ve uygun maliyetli kılmak olarak sıralanabilir

(Cavanaugh, 2001). Ayrıca uzaktan eğitim yaş, hastalık, coğrafi uzaklık, ailevi durumlar, zaman ve para sıkıntısı gibi çeşitli nedenlerle örgün öğretim kurumlarında eğitim-öğretim imkânının bulunmadığı ya da bu imkânın yok olduğu zamanlarda öğrenenlere basılı, görsel-ışitsel ve elektronik materyaller kullanılarak eğitim-öğretim imkânı sunan bir eğitim yöntemidir (Demiray, 1999).

Yöntem

Çalışmanın amacı salgın sürecinde uygulanan uzaktan eğitim çalışmalarında sınıf öğretmenlerinin mesleki deneyim ve gözlemlerini farklı görüşler etrafında birleştirerek ve buradan ana olguyu bularak yorum yapmaktır.

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel yöntemler bir probleme ilişkin katılımcıların görüşlerinin derinlemesine incelenmesinde sıklıkla kullanılmaktadır. Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemleri kullanılarak, olaylar ve olguların doğal ortamda, bütüncül ve gerçekçi bir biçimde ortaya konmasını amaçlayan, nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilmektedir (Erjem, 2004).

Çalışmada salgın sürecinin eğitim-öğretime etkilerinin, sınıf öğretmenleri görüşlerine göre değerlendirilmesi yapılacağından nitel araştırmaların beş deseninden biri olan fenomenoloji (olgubilim) deseni kullanılmıştır. Fenomenoloji bireylerin bildiği, gördüğü veya farkında olduğu olaylarda derinlemesine bilgi sahibi olmadığı olgu ve durumlarda kullanılan bir desendir. Çarpar (2020), nitel araştırmada kullanılan fenomenoloji desenini, problem hakkında yüzeysel bilgi sahibi olunan veya problem hakkında bilgi sahibi olunmadığı durumlarda kullanılan fenomenler olarak tanımlar ve küçük gruplarda ayrıntılı veri toplanması açısından avantajlı olduğunu belirtir. Araştırmada uzaktan eğitimin öğretmenlerin ve öğrencilerin eğitim-öğretim süreçlerine yönelik etkileri bilinmemekte, fakat durum veya olgu hakkında ayrıntılı bir bilgi birikimi bulunmamaktadır. Bu durum fenomenoloji deseninin kullanılmasına temel oluşturmaktadır.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu, Mersin ili Tarsus ilçesinde çalışan 10 erkek 10 kadın sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Öğretmenlerin 8'i köy 12'i ise ilçe merkezinde çalışmaktadır. Araştırmaya dâhil olan katılımcılar ilçe merkezinden 3 farklı okuldan, köyden ise 2 farklı okuldan katılmaktadırlar. Nitel araştırmada örneklem seçimi araştırmacıları asıl hedeften uzaklaştırmamalı tersine hedef doğrultusunda örneklem seçmeye yönelmelidir. Maksimum çeşitlilik yöntemi, araştırılan konu ya da olay hakkında farklılıkları bulup ana temada birleştirerek tanımlama yapmayı amaç edinmektedir (Neuman, 2014).

Tablo 1.

Katılımcıların Demografik Özellikleri

Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Hizmet Yılı	Eğitim Durumu	Görev/Yeri İlçe/Köy	İstihdam Durumu
K1	E	41	16-20	Lisans	Köy	Kadrolu
K2	K	42	16-20	Lisans	Köy	Kadrolu
K3	K	25	1-5	Y.Lisans	Köy	Kadrolu
K4	E	38	11-15	Lisans	Köy	Kadrolu
K5	K	37	11-15	Lisans	Köy	Kadrolu

K6	E	44	20-25	Lisans	Köy	Kadrolu
K7	E	32	6-10	Lisans	Köy	Kadrolu
K8	E	45	20-25	Lisans	İlçe	Kadrolu
K9	E	41	16-20	Lisans	İlçe	Kadrolu
K10	K	47	20-25	Lisans	İlçe	Kadrolu
K11	K	40	16-20	Lisans	İlçe	Kadrolu
K12	E	45	20-25	Lisans	İlçe	Kadrolu
K13	K	47	16-20	Lisans	İlçe	Kadrolu
K14	K	48	16-20	Lisans	İlçe	Kadrolu
K15	E	41	16-20	Lisans	İlçe	Kadrolu
K16	E	41	20-25	Lisans	İlçe	Kadrolu
K17	K	42	11-15	Lisans	İlçe	Kadrolu
K18	K	37	16-20	Lisans	İlçe	Kadrolu
K19	K	38	6-10	Lisans	Köy	Kadrolu
K20	E	45	20-25	Lisans	İlçe	Kadrolu

Veri Toplama Aracı

Çalışmada veriler nitel araştırma yöntemlerinde sıklıkla kullanılan görüşme tekniği ile toplanmıştır. Görüşme tekniğinde amaç, önceden hazırlanmış sorular ile kişilerin duygu ve düşüncelerini anlamak ve kişilerin öznel fikirlerini alarak araştırma konusunu tanımlamaktır (Türnüklü, 2000). Görüşme tekniği olaylara başkalarının penceresinden bakmak ve olayları anlamaya çalışmaktır. Verileri elde edebilmek için görüşme soruları, araştırma öncesinde hazırlanarak uzman görüşleri alındıktan sonra son hale getirilerek oluşturulmuştur. Araştırmada katılımcılara, “Uzaktan eğitim süreci bir öğretmen olarak size eğitim ve öğretimle alakalı ne gibi tecrübeler kazandırdı? Açıklar mısınız? Sorusu sorulmuştur. Soru konunun kapsamını dağıtmayacak ve nitel araştırmaya uygun olacak şekilde hazırlanmıştır.

Yapılan çalışmada katılımcılara araştırmanın kim tarafından, hangi konuda ve hangi amaçla yapıldığı konusunda bilgilendirme yapılarak katılımcılardan onay alınmıştır. Yarı yapılandırılmış soru formuna dayalı olarak gerçekleştirilen görüşmelerin süresi ortalama 30-45 dakika arasındadır.

Veriler toplanmadan önce örneklem çevresinde ön araştırma yapıp, öğretmenlerden randevu alınmıştır. Planlama yapılırken randevu zamanlarının öğretmenlerin ders saatlerine gelmemesine ve 45 dakikayı aşmamasına dikkat edilmiştir. Veri toplama aşamasında rızası alınan öğretmenler ile yapılan görüşmeler planlandığı gibi tamamlanmıştır. Görüşme esnasında katılımcıların vermiş olduğu bilgiler not tutularak kayıt altına alınmıştır. Görüşme sonrası katılım gösteren öğretmenlere, katkılarından dolayı teşekkür edilerek görüşmeler bitirilmiştir.

Verilerin Analizi

Nitel araştırmada verilerin niteliği, araştırmanın rapor haline getirilmesi ve analizinde önemli rol oynamaktadır. Ana temayı tüm hatlarıyla ortaya çıkarmak, derinlemesine bilgi edinmek ve çalışmanın kaliteli sonuçlar doğurmasında verinin nitelikli olması gerekmektedir (Sertel ve Günbayı, 2021). Nitel verileri analiz etmede başlıca amaç, toplanan verilerden anlamlar çıkararak sistemsel bir yapı oluşturmaktır. Yurdakul (2016), nitel araştırmalarda verilerin işlenmesi ve analizini zorlu bir süreç olarak ifade eder. Nitel araştırmada önemli hususlardan biri de verilerin işlenmesi sürecidir. Bu süreç; deşifre (görüşme, gözlem, ses kaydı, notlar) kodlama, araştırmacı günlük yazımı ve kategori (tema) oluşturma basamaklarından oluşmaktadır (Çelik, 2020). Araştırmada “Miles ve Huberman’ın Nitel Analiz Modeli” kullanılmıştır. Bu model “azaltma, sunum, sonuç çıkarma olarak üç bileşenden; kodlama, not alma ve öneri geliştirme olarak üç işlemden oluşmaktadır.” (Baltacı, 2017). Katılımcıların her birine görüşme sırasına göre sırasıyla K1, K2, K3, ... K20 şeklinde kodlar verilmiştir.

Görüşme esnasında tutulan notlar bilgisayar ortamına yazılı olarak aktarılarak betimsel analize tabi tutulmuştur. Bilgisayar ortamına aktarılan veriler yorumlanarak konu hakkında anlamlı bir bütünlük sağlanmaya çalışılarak verilmek istenen ana olgu ortaya çıkarılmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Çalışmanın iç geçerliliğini sağlamak için; araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme formu için görüşmeler öncesinde uzman görüşlerine başvurulmuştur. Hazırlanan görüşme formu ile ilgili olarak bir akademisyen ve bir öğretmenden oluşan konuyla alakalı iki uzmanının görüşlerine başvurulmuştur. Çalışmaya katılan öğretmenlerden iki farklı öğretmene görüşme formları okutulup soruların okunabilirliği ve anlaşılabilirliği açısından değerlendirmeleri istenmiştir. Uzman görüşlerinden elde edilen geri bildirimler doğrutusunda araştırmacı tarafından soruların anlaşılabilirliği ve uygunluğu gibi hususlar açısından görüşme formu yeniden değerlendirilerek gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Yapılan görüşmelerde her bir sorudan sonra katılımcıların vermiş oldukları cevaplar tekrar edilerek katılımcıların teyitleri alınmış, yanlış anlaşılan kısımlar anında düzeltilmiştir. İç geçerliliği sınırlayacak faktörler arasında veri toplama aracı olarak sadece görüşmenin kullanılması gösterilebilir.

Çalışmanın dış geçerliliğini sağlamak için ise; araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması, verilerin analizi ve elde edilen bulguların nasıl düzenlendiği betimlenmiştir. Bununla beraber çalışmanın katılımcıları çalışmanın amacına uygun bireylerden oluşmaktadır. Dış geçerliliği sınırlayıcı faktör olarak, katılmış sayısının 20 ile sınırlandırılması gösterilebilir.

Araştırmacıların Rolü

Tüm araştırmacılar makalenin başından sonuna kadar eşit bir şekilde katkı sunmuştur.

Etik Onayı

Çalışma için, Mersin Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu tarafından 10/05/2022-180 tarih ve karar numarası ile etik kurulu onayı verilmiştir.

Bulgular

Çalışmada, Covid-19 salgın sürecinde uygulanan uzaktan eğitimde sınıf öğretmenlerinin, eğitim ve öğretimle alakalı ne gibi tecrübeler elde ettikleri merak edilmiş ve konuyla alakalı olarak “Uzaktan eğitim süreci bir öğretmen olarak size eğitim ve öğretimle alakalı ne gibi tecrübeler kazandırdı? Açıklar mısınız?” sorusu 10 kadın ve 10 erkek olmak üzere toplam 20 öğretmene yöneltilmiştir.

Katılımcı görüşlerinden elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin %65'inin uzaktan eğitim sürecinde olumsuz tecrübe yaşadıkları görülmüştür.

Yaşanan olumsuz tecrübelerin başında ise; ilkokul için uzaktan eğitimin tek başına yeterli olmadığını anladık, ilkokul kademesinde uzaktan eğitimde kullanılan yöntemlerle beraber, yüz yüze eğitimin yerini uzaktan eğitimin tutamayacağını anladık, teknolojiyi kullanma konusunda eksik olduğumuzu fark ettik, alt yapı yetersizliklerinden dolayı iletişim konusunda fazlaca zorlandık, olumsuz tecrübe yaşadık görüşlerinde bulunmuşlardır.

Bu konuyla alakalı olarak olumsuz görüş belirten katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

“Uzaktan eğitim kararı alınınca öğretmen olarak sudan çıkmış balık misali, ne yapacağım? Nasıl olacak? Becerebilecek miyim? Gibi düşüncelerle çırpındım. İlk zamanlar zorlanmadım dersem yalan söylemiş olurum. Çünkü benim okuduğum sınıf birinci sınıftı ve yüz yüze bile zor olan bir işi, okuma yazma öğretimini uzaktan yapmak ve sadece derse katılanlarla yapmak, katılmayan öğrencilere ulaşmamak gerçekten ilk başlarda aşırı derecede zorladı. Ancak derslerde annelerinde olması ve normalden daha fazla öğrencileri ile evde ilgilenmeleri sayesinde zor olanı başardık diyebilirim. Derse katılan öğrencilerimiz okuma yazmayı öğrendi ancak katılmayan öğrenciler için aynı şeyi söyleyemem.” (K8)

“Uzaktan eğitimin yüz yüze eğitimin yerini asla tutamayacağını yaparak, yaşayarak, hissederek öğrendik. Uzaktan eğitim bu kadar sorun, bu kadar çok çözülmesi gereken durum varken, kesinlikle yeterli değil ve biz bu halimiz ile uzaktan eğitime kesinlikle hazır değiliz.” (K2)

“Uzaktan eğitim sürecinde yüz yüze eğitimin daha kıymetli olduğunu, fiziki materyalsiz eğitimin eksik olduğunu tecrübe ettim. Diğer yandan uzaktan eğitimde altyapı eksikliğinden kaynaklı birçok sorun ile karşılaştık. Öğrencilerimizin birçoğuna ulaşamadık. Bu süreçte eğitim sistemimizin sağlam temellere dayanmadığını ve aynı zamanda öğretmen olarak almış olduğumuz eğitimlerin bu tür durumlarda ne kadar yetersiz olduğunu tecrübe ettik.” (K5)

“Uzaktan eğitim sürecinin yüz yüze eğitim gibi ciddiye alınmadığını düşünmüyorum. Hem velilerde hem de öğrencilerde bunu hissettim, bu da maalesef yerlerde olan eğitimin kalitesini neredeyse benim gözümde tamamen bitirme noktasına getirdi. Bu süreçte, uzaktan eğitimin çok fazla olumsuz yanlarını gördük, hiçbir altyapısı, hiçbir deneyimi bulunmayan öğretmenler, öğrenciler ve veliler ile verilmeye çalışan bir eğitim oldukça yıpratıcı oldu. Bu süreçte eğitim konusunda sınıfta kaldığımızı bir kez daha gördük.” (K7)

Katılımcı görüşlerinden elde edilen bulgularda öğretmenlerin %35'inin uzaktan eğitim sürecinde olumlu tecrübe yaşadıkları görülmüştür.

Bu konuyla alakalı olarak olumlu görüş belirten katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

“Benim için iyi bir tecrübe oldu. Bilmediğim uygulamaları bile kullanmayı öğrendim. Uzaktan eğitimde sınıf yönetimi konusunda bile kendimi bayağı geliştirdim.” (K3)

“Uzaktan eğitim süreci bilgisayar ve teknolojiyi daha iyi ve faydalı kullanma konusunda bana katkıda bulundu diyebilirim. Fiziksel olarak birbirinden uzak olan kişilere rahat bir şekilde istediğimiz zaman ulaşma konusunda çok kolaylık ve çok fayda sağladı. Artık farklı bir yerde yaşayan birisine çok kolay bir şekilde eğitim ve öğretim verebiliyorum.” (K4)

“Artık uzaktan eğitim, hem öğretmen olarak hem de bir veli olarak her zaman kullanabileceğim alternatif bir eğitim modeli olarak görüyorum. Eskiden yağmur tatili, kar tatili, sel tatili gibi tatillerde eğitim aksıyordu ve eğitimden uzak kalıyorduk. Artık uzaktan eğitime anında geçebiliyoruz. Toplantı yapmak istediğimizde akşam evde otururken yapabiliyoruz, bu bizim için hem zaman hem yol hem de mekan tasarrufu

sağlıyor. Bilgisayar ve telefon programlarını artık daha iyi kullanabiliyorum. Öğrencilere nasıl daha faydalı olabilirim diyerek araştırmalar yapıyorum. Geleceğin eğitim modeli uzaktan eğitimse biz de bu süreçle beraber uzaktan eğitime biraz daha adapte olduk diyebilirim.” (K6)

Öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde olumlu ya da olumsuz tecrübe yaşamaları konusunda dikkat çeken noktanın öğretmenlerin teknolojiyle aralarının iyi olup olmamaları diyebiliriz. Teknolojiyi seven, teknolojik araç ve gereçleri kullanmaktan keyif alan öğretmenlerin süreçte olumlu tecrübeler yaşayarak süreci daha sorunsuz atlattıkları düşünülebilir.

Sonuç ve Öneriler

Ülkeleri büyük bir değişim sürecinden geçiren Covid-19 virüsünün, en çok etkilediği alanlardan birinin de eğitim sektörünün olduğunu söylemek mümkündür. Ülkemizde sınıf öğretmeni sayısının fazlalığı göz önüne alındığında yapılan çalışmanın ve sonucunun önemi artmaktadır. Covid-19 virüsünün etkileriyle mücadelede birçok alanda önlemler alınmış, eğitim alanında da okullar kapatılarak eğitim-öğretim çalışmaları uzaktan eğitime dönüşmüştür. Sınıf öğretmenlerinin, Covid-19 salgını sürecinde uzaktan eğitimde ve öğretim çalışmalarındaki tecrübelerinin neler olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan bu çalışma kapsamında öğretmenlerin bu konu hakkındaki görüşleri incelenmiştir.

Makale çalışmasının tartışma, sonuç ve önerilere ayrılan bu son başlığında araştırmanın sorusuna katılımcıların vermiş oldukları cevaplardan yola çıkılarak ulaşılan sonuçlara yer verilmiş ayrıca eğitimle ilgili paydaşlara öneriler sunulmuştur.

Yapılan çalışmada sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun uzaktan eğitim sürecinde olumsuz tecrübe yaşadıkları anlaşılmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerden elde edilen bulgular incelendiğinde en çok yaşanan olumsuz tecrübelerin, daha önce uzaktan eğitimle ilgili herhangi bir eğitim almadıkları, özellikle birinci sınıf okutan küçük yaş grubu sınıf öğretmenlerinin daha fazla zorlandıkları, internet alt yapısı ve uzaktan eğitimi sürdürebilmek için gerekli olan teknik bilgilerdeki yetersizliklerin bu olumsuzluklarda başı çektiği konuları olarak ortaya çıkmıştır. Ayrıca sınıf öğretmenlerinin lisans düzeyinde iken almış oldukları eğitimin bu süreci yürütmek için yetersiz olduğu, özellikle velilerin uzaktan eğitimi yüz yüze eğitim kadar ciddiye almadıkları konuları katılımcıların görüşlerinde dikkati çeken diğer olumsuzluklardır.

Uzaktan eğitimin olumsuzluklarının yanında mutlaka olumlu karşılanan yönleri de vardır. Her şeyin imkânsız olduğu, insanların bırakın bir araya gelmeyi dışarı bile çıkamadıkları anda uzaktan eğitim bir kurtarıcı olmuştur. Özellikle küçük yaş grubu öğrencilerinin eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için can simidi görevi görerek hem öğretmenleri hem öğrenci ve velileri eğitim sürecinin içinde tutmayı başarmıştır. Araştırmaya katılan katılımcılardan bazıları ise bu süreçte olumlu tecrübeler yaşadıklarını belirtmiştir. Bu görüşler genel olarak, bilmedikleri web2 araçlarını kullanmayı daha iyi öğrendikleri, bu uygulamalarla birlikte uzaktan eğitim sürecine daha iyi adapte oldukları, özellikle bilgisayar ve bu süreç için gerekli olan teknolojileri kullanmayı daha iyi öğrendikleri, zamandan ve mekandan çok fazla tasarruf sağladıkları ve gelecekte bu tür durumlara karşı daha hazırlıklı oldukları görülmüştür.

Çalışmadan elde edilen bulgular doğrultusunda, bakanlık tarafından öğretmenlere çağın gereksinimlerini karşılayacak, salgın hastalıklar gibi bütün ülkeyi etkileyebilecek olağanüstü durumlara daha hazır olabilmek için öğretmenleri teknoloji kullanımı konusunda, yenilikçi ve öğretmenleri geliştirici hizmet içi eğitim kursları verilerek öğretmenlerin süreçlere hazır olmaları sağlanabilir. Öğretmenlerin de hem ulusal hem de uluslararası projelere katılarak kendilerini çağın gereklerine uygun olarak geliştirerek süreçlere hazırlamaları önerilebilir.

Sınırlılıklar

Bu araştırma; 2021-2022 Eğitim-Öğretim yılı, Mersin ili Tarsus İlçesinde belirlenmiş olan okullarda görev yapan 10 kadın, 10 erkek sınıf öğretmeni ile sınırlandırılmıştır.

Kaynakça

- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 5(2), 368-388. DOI: 10.31592/aeusbed.598299
- Basilai, G., & Kvavadze, D. (2020). Transition to Online Education in Schools during a SARSCoV-2 Coronavirus (COVID-19) Pandemic in Georgia. Pedagogical Research, 5(4), em0060. <https://doi.org/10.29333/pr/7937>
- Beetham, H., ve Sharpe, R. (2007). Rethinking pedagogy for a digital age: Designing and delivering e-learning. NewYork: Routledge. Erişim Adresi: https://joshuakoop.weebly.com/uploads/5/6/3/6/56367463/rethinking_pedagogy_for_a_digital_age.pdf
- Cavanaugh, C.S. (2001). The Effectiveness of Interactive Distance Education Technologies in K-12 Learning: A Meta-Analysis. International Journal of Educational Telecommunications, 7(1), 73-88. Norfolk, VA: Association for the Advancement of Computing in Education (AACE). 29/10/2020 tarihinde <https://www.learntechlib.org/primary/p/8461/> adresinden erişildi.
- Clark, T. (2001). Virtual schools: Trends and issues -A study of virtual schools in the United States. San Francisco, CA: Western Regional Educational Laboratories.
- Clark, T. (2003). Virtual and distance education in American schools. In M. G. Moore (Ed.), Handbook of distance education (pp. 673-699-168). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Inc. Research and Practice in K-12 Online Learning: A Review of Open Access Literature. Erişim Adresi:https://www.researchgate.net/publication/26588061_Research_and_Practice_in_K12_online_Learning_A_Review_of_Open_Access_Literature.
- Çarpar, M., C. (2020). Sosyolojide iki niteliksel desen: Fenomenolojik ve etnografik araştırma.
- Çelik, H., Başer Baykal, N. ve Kılıç Memur, H. N. (2020). Nitel veri analizi ve temel ilkeleri. Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi – Journal of Qualitative Research in Education, 8(1), 379-406. doi:10.14689/issn.2148-2624.1.8c.1s.16m.
- Demiray, U. (1999). Bir çağdaş eğitim modeli olarak uzaktan eğitim uygulaması. Jandarma Dergisi, 85,46-52.
- Erjem, Y. (2005). Eğitimde yabancılaşma olgusu ve öğretmen: Lise öğretmenleri üzerine sosyolojik bir araştırma. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 3 (4), 395-417.
- Fidan, N. (1996) Okulda Öğrenme ve Öğretme, Ankara: Alkım Yayıncılık.
- İşman, A. (2011). Uzaktan eğitim [Distance education]. Ankara: Pegem Akademi.
- NCES (National Center for Education Statistics) (2008). Distance education at degree granting postsecondary institutions: 2006-07. (18.05.2020). Erişim Adresi: <https://nces.ed.gov/pubs2009/2009044.pdf>
- Neuman, L. W. (2014). Social Research Methods: Qualitative And Quantitative Approaches (Seventh Ed.). Essex: Pearson Education Limited.
- Özer, M. (2020). Türkiye’de covid-19 salgını sürecinde milli eğitim bakanlığı tarafından atılan politika adımları. Kastamonu Education Journal, 28(3), 1124-1129.
- Saygı, H. (2021). Covid-19 pandemi uzaktan eğitim sürecinde sınıf öğretmenlerinin karşılaştığı sorunlar. Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi, 7(2), 109-129.
- Sertel, G. & Günbayı, İ. (2021). SCID analizine göre nitel veri toplama sürecinin yönetilmesi. Nitel Sosyal Bilimler, 3(1), 107-139.
- Simonson, M., Smaldino, S. E., Albright, M. ve Zvacek, S. (2012). Teaching and learning at a distance: Foundations of distance education. Boston: Pearson Education, Inc.

- Sintema, E. J. (2020). Effect of COVID-19 on the Performance of Grade 12 Students: Implications for STEM Education. *Eurasia Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, 16(7), em1851. <https://doi.org/10.29333/ejmste/7893>.
- Telli, S. G., & Altun, D. (2020). Coronavirüs ve çevrimiçi (online) eğitimin önlenemeyen yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 25-34.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılabilir nitel bir araştırma tekniği: görüşme.
- WHO. (2020a). Coronavirus disease (COVID-19) Pandemic. World health Organization. <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>
- WHO. (2020b). WHO Coronavirus Disease (COVID-19) Dashboard. World health Organization. <https://covid19.who.int/>
- Yamamoto, G.T. & Altun, D. (2020). Coronavirüs ve çevrimiçi(online) eğitimin önlenemeyen yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 25-34.
- Yurdakul, I. Ş. (2016). Nitel veri analizinin temelleri. Işıl Kabakçı Yurdakul (Ed.). *Nitel Veri Analizinde Adım Adım Nvivo Kullanımı içinde (1-20)*. Ankara: Anı Yayıncılık